

1958'de kurduğu Kuzey Afrika Araştırmaları Merkezi'nin başına Jean-Louis Miège'i geçiren Le Tourneau, 1962 yılından itibaren yayımlanan Kuzey Afrika Yıllığı'ndaki (*Annuaire de l'Afrique du Nord*) siyasi kronik kısmını bizzat yazdı. Ceza-yir'de sömürge döneminde neşredilen, başta *Revue de la Méditerranéenne* ve *Revue africaine* gibi ondan fazla derginin faaliyetleri 1962'de durdurulunca 1966 yılında *Revue de l'occident musulman et de la Méditerranée* adlı dergiyi çıkarmaya başladı. Ölümünden sonra derginin 1973 yılında basılan 13-14 ve 15-16. sayıları onun hâtırasına çıkarılmıştır. Bu merkezin adı önce Akdeniz Afrika-sı Araştırma Merkezi (Centre de Recherche sur l'Afrique Méditerranéenne), ardından Müslüman ve Akdeniz Toplumları Araştırma Merkezi (Centre de Recherche sur les Sociétés Musulmanes et Méditerranéennes) olarak değiştirildi. Son olarak da Arap ve Müslüman Dünyası Araştırmaları ve İncelemeleri Enstitüsü (Institut de Recherches et d'Etudes sur le Monde Arabe et Musulman [IREMAM]) adını aldı. Halen bu merkezde Afrika, İslâm ve Doğu uzmanı 100 kadar araştırmacı çalışmaktadır. Le Tourneau 7 Nisan 1971 tarihinde öldü.

Eserleri. *Fès avant le protectorat* (Casablanca 1949; Muhammed Haccî ve Muhammed el-Ahdar tarafından *Fâs kable'l-himâye* adıyla Arapça'ya tercüme edilmiştir [Beirut 1986]); *l'Islam contemporain* (Paris 1950); *Damas de 1075 à 1154, traduction annotée d'un fragment de l'Histoire de Damas d'Ibn al-Qalânîsi* (Beirut 1952); *Histoire de l'Afrique du nord* (Paris 1952; Charles André Julien'in daha önce yayımladığı eserinin II. cildinin yeniden gözden geçirilmiş ilâveli baskısıdır); *Les débuts de la dynastie sa'dienne jusqu'à la mort du Sultan M'Hammed ech-Cheikh (1557)* (Alger 1954); *Les villes musulmanes de l'Afrique du nord* (Algiers 1957); *Fez in the Age of the Marinides* (Oklahoma 1961; Nicola Ziadeh eseri *Fâs fi 'aşri Benî Merîn* adıyla Arapça'ya çevirmiştir [Beirut 1967]); *L'évolution politique en Afrique du nord musulmane 1920-1961* (Paris 1962); *La vie quotidienne à Fès en 1900* (Paris 1965); *The Almohad Movement in North Africa in the Twelfth and Thirteenth Centuries* (Princeton 1969; Emîn et-Tayyibî tarafından *Hareketü'l-Muvahhidin fi'l-karneyni's-sânî 'aşer ve's-sâliş 'aşer* adıyla Arapça'ya tercüme edilmiştir [Tunus 1982]; makalelerinin ve diğer

çalışmalarının tamamı için bk. *Revue de l'occident musulman et de la Méditerranée*, sy. 10 [1971], s. 14-18). Le Tourneau, *Encyclopédie de l'Islam* için otuz üç madde yazmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Necîb el-Akîkî, *el-Müsteşrihûn*, Kahire 1980, I, 311; A. Adam, "Roger Le Tourneau 1907-1971", *Revue de l'occident musulman et de la Méditerranée*, sy. 9, Aix-en-Provence 1971, s. 9-14; L. Golvin, "Roger Le Tourneau. L'homme, le savant", a.e., sy. 10 (1971), s. 9-13; E. Burke, III, "Roger Le Tourneau, 1907-1971", *IJMES*, III (1972), s. 361-363; D. Oppetit, "Roger Le Tourneau (1907-1971). Un intellectuel français et le Maghreb", *Correspondances*, sy. 51, Rabat 1998, s. 9-16.

AHMET KAVAS

el-LEÂLİ'İ-MASNÛA

(الآلى المصنوعة)

Süyûtî'nin

(ö. 911/1505),

Ebü'l-Ferrec İbnü'l-Cevzî'nin
el-Mevzû'ât'ında uydurma diye
gösterilen hadisleri eleştirmek üzere
kaleme aldığı eseri
(bk. el-MEVZÛÂT).

LEBBEYK

(bk. TELBİYE).

LEBİBÎ-i HORASÂNÎ

(لبیبی خراسانی)

(V./XI. yüzyıl)

İranlı şair.

Mahlası (Lebîbî) dışında adı ve hayatı hakkında bilgi bulunmamaktadır. Nisbesinden Horasanlı olduğu anlaşılmaktaysa da hangi şehirden olduğu belli değildir. Yakın arkadaşı Ferruhî'nin 429'da (1037-38) ölümü üzerine yazdığı mersiye onun bu tarihte hayatta bulunduğunu göstermektedir. Avfî, Lebîbî'nin Gazneliler dönemi şairlerinden olup Gazneli Mahmud'un kardeşi Ebü'l-Muzaffer Yûsuf b. Nâsirüddin için bir kaside yazdığını kaydederse de (*Lübâb*, s. 527-528) bu kaside onun için değil Çağaniyân emirlerinden Ebü'l-Muzaffer için söylenmiş olmalıdır. Zira Gazneli Ebü'l-Muzaffer için yazılan kasidelerde daima Ebû Ya'kûb künyesi kullanılmıştır. Öte yandan kasidenin Lebîbî'ye aidiyeti de kesin değildir. Ferruhî'ye mal edildiği gibi Menûcihri'ye de nisbet edilir. Ancak son araştırmalarda Lebîbî'ye ait olduğu kanaatine varılmıştır.

Lebîbî'den bu kaside dışında sözlüklerde şahit olarak kullanılan sınırlı sayıda beyit günümüze ulaşmıştır. Bunlar şekil bakımından mesnevilerden alınmış beyitlere benzemekteyse de konuları belli değildir. Bütün bunlara rağmen Lebîbî'nin döneminin tanınmış şairlerinden olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Mes'ûd-i Sa'd-i Selmân onu "seyyidü's-suarâ" diye niteleyer. Ayrıca Muhammed b. Hüseyin el-Beyhakî Lebîdî'yi "üstâd-ı sühan" olarak kaydeder. Fakat eserin daha eski ve güvenilir birçok nüshasında bu ad Leysî şeklinde geçmektedir. Dolayısıyla buradaki "üstâd-ı sühan" sıfatının kesin olarak Lebîbî'ye ait olup olmadığı bilinmemektedir. Esedî-i Tûsî'nin (ö. 465/1073) *Luğat-ı Fûrs*'ünde Lebîbî'nin birçok şiirinin yer alması şiirlerinin daha sonraki dönemlerde de yaygın olduğunu göstermektedir.

Lebîbî'nin dağınık parçalar halinde bulunan şiirleri Jan Rypka ve M. Borecky tarafından toplanarak *Archiv Orientalia*'nın XIV. cildinde (1943), bir bölümü de Debîr-i Siyâkî tarafından *Mihr* dergisinin VIII. cildinde (Tahran 1331 hş./1952, s. 310-312, 367-377, 650-653) *Lebîbî ve Eş'âr-i O* adıyla neşredilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Râdûyânî, *Tercümânü'l-belâğa* (nşr. Ahmed Ateş), İstanbul 1949, s. 32, 121 vd.; Muhammed b. Hüseyin el-Beyhakî, *Târîh* (nşr. Ali Ekber Feyyâz), Meşhed 1350 hş., s. 83; Avfî, *Lübâb*, s. 527-528; Hidâyet, *Mecma'u'l-fuşaḥâ*, Tahran 1295, I, 494; Safâ, *Edebiyyât*, I, 547-550; Rypka, *HIL*, s. 175; M. Debîr-i Siyâkî, *Genc-i Bâzyâfte*, Tahran 1354 hş., s. 4-34; Melikü's-suarâ Bahâr, "Kaşîde-i Lebîbî", *Âyende*, III, Tahran 1363/1944, s. 151-157; Dihhudâ, *Luğatnâme*, XXII, 17308-17312; J. T. P. de Bruijn, "Labibi", *EP* (Ing.), V, 583.

RIZA KURTULUŞ

LEBİD b. REBİA

(لبید بن ربیعة)

Ebü Akil Lebîd b. Rebîa
b. Mâlik b. Ca'fer el-Âmirî el-Ca'ferî
(ö. 40 veya 41/660 veya 661)

Câhiliye devrinde de yaşamış olan
(muhadram) muallaka sahibi
İslâm şairi.

Genç yaşta kabilesi adına Hire Hükümdarı Nu'mân b. Münzir'e (580-602) gönderilen elçi heyeti içinde yer almasından hareketle 550-570 yılları arasında doğduğu tahmin edilmektedir. Soyü Benî Âmir, Benî Kilâb ve Benî Ca'fer kabilelerine dayanır. Benî Ca'fer'in ileri gelenlerinden